



Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

11. dubna 2024*

„Řízení o předběžné otázce – Článek 267 SFEU – Nezbytnost výkladu požadovaného za tím účelem, aby předkládající soud mohl vynést rozsudek – Nezávislost soudců – Podmínky jmenování soudců obecných soudů – Možnost zpochybnit pravomocný odsuzující rozsudek v trestní věci ve fázi řízení o výkonu tohoto rozsudku – Nepřípustnost žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce“

Ve spojených věcech C-114/23 [Sapira]ⁱ, C-115/23 [Jurckow]ⁱ, C-132/23 [Kosieski]ⁱ a C-160/23 [Oczka]ⁱ,

jejichž předmětem jsou čtyři žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané na základě článku 267 SFEU rozhodnutími Krajského soudu ve Varšavě (Sąd Okręgowy w Warszawie, Polsko) ze dne 18. února 2023 (C-114/23 a C-115/23), ze dne 6. března 2023 (C-132/23) a ze dne 14. března 2023 (C-160/23), došlými Soudnímu dvoru dne 27. února 2023 (C-114/23 a C-115/23), dne 6. března 2023 (C-132/23) a dne 15. března 2023 (C-160/23), v trestních řízeních proti

KB (C-114/23),

RZ (C-115/23),

AN (C-132/23),

CG (C-160/23),

za účasti:

Prokuratura Rejonowa Warszawa Ochota (C-114/23 a C-160/23),

Prokuratura Okręgowa w Warszawie (C-115/23 a C-132/23),

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení: K. Jürimäe (zpravodajka), předsedkyně senátu, K. Lenaerts, předseda Soudního dvora vykonávající funkci soudce třetího senátu, N. Piçarra, N. Jääskinen a M. Gavalec, soudci,

generální advokátka: T. Čapeta,

za soudní kancelář: A. Calot Escobar, vedoucí,

* Jednací jazyk: polština.

ⁱ – Název projednávané věci je fiktivní. Neodpovídá skutečnému jménu žádného z účastníků řízení.

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření, která předložili:

- za Prokuratura Okręgowa w Warszawie: A. Bortkiewicz,
- za polskou vládu: B. Majczyna a S. Żyrek, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi: K. Herrmann a P. J. O. Van Nuffel, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generální advokátky, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU, článku 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), jakož i zásad právní jistoty, nezpochybnitelnosti pravomocných rozhodnutí, proporcionality a procesní autonomie.
- 2 Tyto žádosti byly předloženy v rámci řízení o výkonu čtyř pravomocných soudních rozhodnutí, kterými byly KB, RZ, AN a CG uloženy trestní sankce.

Právní rámec

- 3 Článek 9 odst. 1 a 2 zákoníku o výkonu trestů (ustawa – Kodeks karny wykonawczy) ze dne 6. června 1997 (Dz. U. z roku 2023, položka 127, dále jen „zákoník o výkonu trestů“) stanoví:
„1. Vykonávací řízení je zahájeno neprodleně poté, co se rozhodnutí stane vykonatelným.
2. Rozsudek nebo usnesení vydané podle článku 420 trestního řádu [(ustawa – Kodeks postępowania karnego) ze dne 6. června 1997 (Dz. U. z roku 2022, položka 1375)] a týkající se konfiskace majetku nebo fyzických důkazů se stane vykonatelným v okamžiku, kdy se stane pravomocným, nestanoví-li zákonné ustanovení jinak.“
- 4 Článek 13 odst. 1 zákoníku o výkonu trestů stanoví:
„Orgán vykonávající rozhodnutí nebo jakákoli osoba přímo dotčená rozhodnutím mohou navrhnout soudu, který vydal rozhodnutí, aby odstranil pochybnosti o výkonu rozhodnutí nebo rozhodl o námitkách týkajících se výpočtu trestu. Proti usnesení soudu lze podat odvolání.“
- 5 Článek 15 odst. 1 tohoto zákoníku stanoví:
„Soud zastaví vykonávací řízení v případě promlčení výkonu trestu, úmrtí odsouzeného nebo z jakéhokoli jiného důvodu vylučujícího toto řízení.“

Původní řízení a předběžné otázky

- 6 Rozsudkem Krajského soudu ve Varšavě (Sąd Okręgowy w Warszawie, Polsko) ze dne 28. prosince 2022 byla KB odsouzena k podmíněnému trestu odnětí svobody v délce dvou měsíců, jakož i k pokutě za to, že dne 1. a 2. března 2022 veřejně urazila prezidenta Polské republiky prostřednictvím sociální sítě Twitter (věc C-114/23).
- 7 Rozsudkem tohoto soudu ze dne 28. listopadu 2022 byl RZ odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody v délce jednoho roku a k pokutě za to, že přiměl jinou osobu, aby nepříznivě naložila se svým majetkem s cílem získat finanční výhodu (věc C-115/23).
- 8 Rozsudkem uvedeného soudu ze dne 9. února 2023 byl AN odsouzen k souhrnnému trestu omezení svobody v délce jedenácti měsíců za dva trestné činy podvodu v oblasti výpočetní techniky (věc C-132/23).
- 9 Tyto tři rozsudky vynesli samosoudci LM ve věcech C-114/23 a C-132/23 a OP ve věci C-115/23. Rozsudky se staly pravomocnými, aniž byly zpochybněny.
- 10 CG byla rozsudkem Odvolacího soudu ve Varšavě (Sąd Apelacyjny w Warszawie, Polsko) ze dne 30. prosince 2022 odsouzena k trestu odnětí svobody v délce osmi let za fyzické a psychické týrání kojence (věc C-160/23). Tento rozsudek vyneseny soudním kolegiem složeným ze tří soudců a rozhodujícím v odvolacím řízení, a sice JL, KS a MP, se rovněž stal pravomocným.
- 11 Krajský soud ve Varšavě (Sąd Okręgowy w Warszawie), který je předkládajícím soudem, má rozhodnout o výkonu čtyř pravomocných soudních rozhodnutí uvedených v bodech 6 až 10 tohoto rozsudku.
- 12 Tento soud zdůrazňuje, že jak samosoudci Krajského soudu ve Varšavě (Sąd Okręgowy w Warszawie) LM a OP, tak tři soudci Odvolacího soudu ve Varšavě (Sąd Apelacyjny w Warszawie) JL, KS a MP (dále jen společně „dotčení soudci“) byli jmenováni rozhodnutími prezidenta Polské republiky na návrh Národní rady soudnictví (Krajowa Rada Sądownictwa, Polsko) ve složení vyplývajícím ze zákona o změně zákona o Národní radě soudnictví a některých dalších zákonů (ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw) ze dne 8. prosince 2017 (Dz. U. z roku 2018, položka 3). Podle tohoto soudu je přitom nesporné, že tento orgán není nezávislý.
- 13 Z toho podle tohoto soudu vyplývá, že soud, jehož součástí je soudce jmenovaný na návrh Národní rady soudnictví, a jenž rozhoduje ve složení vyplývajícím ze zákona uvedeného v předchozím bodě, není složen v souladu s právními předpisy a nemůže být považován za nezávislý a nestranný soud ve smyslu zejména článku 47 Listiny.
- 14 Předkládající soud kromě toho ve své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce ve věci C-160/23 uvádí, že několika rozsudky Nejvyšší soud (Sąd Najwyższy, Polsko) již zrušil rozsudky vydané v odvolacích řízeních soudními kolegiemi Odvolacího senátu ve Varšavě (Sąd Apelacyjny w Warszawie), jejichž součástí byl soudce JL, mezi jinými ve věci, v níž rozhodoval se soudci KS a MP. Nejvyšší soud (Sąd Najwyższy) tedy zdůraznil okolnosti, které byly spojeny se jmenováním soudce JL, jeho vztahy k politickým činitelům, jakož i jeho činnost jakožto kárného zmocněnce pro soudce obecných soudů. Stejně úvahy platí i pro soudce KS. Pokud jde o soudce MP, Nejvyšší soud (Sąd Najwyższy) zohlednil nezákonnost jeho jmenování a výkonu jeho činnosti v rámci Národní rady soudnictví, který narušil nezávislost soudů a soudců.

- 15 Předkládající soud má za to, že polské právo vykládané ve světle unijního práva a judikatury Soudního dvora umožňuje soudům rozhodujícím ve věci samé v trestních věcech posoudit námitku vycházející z nedodržení požadavků čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU a článku 47 Listiny, kterou může vznést obviněný, další účastníci řízení a samotný soud. Tento soud uvádí, že v projednávané věci však nebyla vznesena žádná námitka v tomto smyslu v rámci čtyř trestních řízení, v nichž byla vydána pravomocná soudní rozhodnutí, která jsou předmětem původních vykonávacích řízení, a dotčení soudci nezkoumali dodržení těchto požadavků.
- 16 V této souvislosti má tento soud za to, že je nezbytné určit, zda podle unijního práva může být dodržení uvedených požadavků ověřeno, případně i bez návrhu, v pozdější fázi, zejména v průběhu soudního vykonávacího řízení. Uvedený soud má za to, že tomu tak musí být.
- 17 V projednávaném případě by tedy měl tentýž soud konstatovat neexistenci pravomocných soudních rozhodnutí, která jsou předmětem vykonávacích řízení probíhajících před ním, z důvodu nesouladu podmínek jmenování dotčených soudců s právem. Tento soud by proto měl tato řízení ukončit a trestní odpovědnost KB, RZ, AN a CG by měla být předmětem nových soudních rozhodnutí.
- 18 Za těchto podmínek se Krajský soud ve Varšavě (Sąd Okręgowy w Warszawie) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Musí být čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec [SEU], článek 47 Listiny [...], jakož i obecné zásady unijního práva týkající se právní jistoty, nezpochybnitelnosti pravomocných rozhodnutí, proporcionality a procesní autonomie, vykládány v tom smyslu, že brání jakékoli vnitrostátní právní úpravě, která zamezuje tomu, aby soud v rámci řízení o výkonu pravomocného odsuzujícího rozsudku v trestní věci ověřil, zda byl vykonávaný rozsudek vydán soudem, který splňuje požadavky, aby se jednalo o nezávislý a nestranný soud zřízený zákonem, a v případě zjištění, že tyto podmínky nebyly splněny, aby v souladu s dosavadní judikaturou Soudního dvora [...] z této skutečnosti vyvodil důsledky, včetně toho, že se k takto vydanému rozsudku nepřihlédne a vykonávací řízení se zastaví?
- 2) V případě kladné odpovědi na první otázku, závisí provedení takového přezkumu na podnětu odsouzeného či jiné oprávněné osoby, nebo je s ohledem na výše uvedené zásady unijního práva soud povinen v rámci řízení o výkonu pravomocného odsuzujícího rozsudku provést takový přezkum i bez návrhu?“

Řízení před Soudním dvorem

Ke spojené věci C-114/23, C-115/23, C-132/23 a C-160/23

- 19 Rozhodnutími předsedy Soudního dvora ze dne 4. dubna a 18. dubna 2023 byly věci C-114/23, C-115/23, C-132/23 a C-160/23 spojeny pro účely písemné a ústní části řízení i rozsudku.

K žádostem o použití zrychleného řízení o předběžné otázce

- 20 Předkládající soud požádal, aby byly tyto žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce projednány ve zrychleném řízení o předběžné otázce upraveném v článku 105 jednacího řádu Soudního dvora. Na podporu svých žádostí tento soud uvedl, že věci v původních řízeních spadají do trestního práva, tyto věci se týkají základních práv a je v obecném zájmu, aby pachatelé trestných činů byli neprodleně trestně odpovědní.
- 21 Článek 105 odst. 1 jednacího řádu stanoví, že k žádosti předkládajícího soudu, nebo výjimečně i bez návrhu může předseda Soudního dvora po vyslechnutí soudce zpravodaje a generálního advokáta rozhodnout o projednání předběžné otázky ve zrychleném řízení, pokud povaha věci vyžaduje, aby byla projednána bez zbytečného odkladu.
- 22 Podle ustálené judikatury platí, že takové zrychlené řízení představuje procesní nástroj, který má reagovat na mimořádně naléhavé situace [rozsudek ze dne 2. března 2021, A. B. a další (Jmenování soudců Nejvyššího soudu – odvolání), C-824/18, EU:C:2021:153, bod 48, jakož i citovaná judikatura].
- 23 V projednávané věci předseda Soudního dvora dne 4. dubna a 18. dubna 2023 po vyslechnutí soudkyně zpravodajky a generální advokátky rozhodl, že není namístě vyhovět žádostem uvedeným v bodě 20 tohoto rozsudku. Předkládající soud totiž neuvedl specifické důvody vztahující se k okolnostem původních vykonávacích řízení, které by vyžadovaly, aby o žádostech o rozhodnutí o předběžné otázce bylo rozhodnuto bez zbytečného odkladu. Kromě toho skutečnost, že věci v původních řízeních spadají do trestního práva, sama o sobě neodůvodňuje jejich zrychlené projednání (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 16. listopadu 2021, Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim a další, C-748/19 až C-754/19, EU:C:2021:931, bod 26). Konečně samotný – i když zajisté oprávněný – zájem jednotlivců na co nejrychlejší určení rozsahu práv, která jim vyplývají z unijního práva, nemůže prokázat existenci výjimečné okolnosti (rozsudek ze dne 28. dubna 2022, Phoenix Contact, C-44/21, EU:C:2022:309, bod 16).

K žádosti o informace ve věci C-160/23

- 24 V návaznosti na žádost o informace, kterou Soudní dvůr zaslal dne 4. dubna 2023 předkládajícímu soudu, tento soud poskytl zejména podrobnosti o své úloze ve vykonávacích řízeních. Tento soud uvedl, že pokud jde o pravomocné rozsudky vydané v trestních věcech soudním kolegiem Krajského soudu ve Varšavě (Sąd Okręgowy w Warszawie), má pravomoc přijmout opatření stanovená zákoníkem o výkonu trestů. Jedná se podle něj o taková opatření, jako je zaprvé příkaz k výkonu trestu, zadruhé uvěznění odsouzeného prostřednictvím policie ve vězeňském zařízení za účelem výkonu uloženého trestu, zatřetí výkon takového rozsudku v rozsahu, v němž odsouzené osobě ukládá povinnost uhradit do státní pokladny náklady řízení a soudní poplatky, začtvrté případně přezkum žádosti o odklad výkonu trestu odnětí svobody a zapáté vydání zatýkacího rozkazu za účelem pátrání po odsouzené osobě v případě jejího útěku.

K pravomoci Soudního dvora

- 25 Polská vláda v podstatě tvrdí, že otázky týkající se organizace soudnictví členských států spadají do jejich výlučné pravomoci, a nikoli do věcné působnosti unijního práva.

- 26 V tomto ohledu z ustálené judikatury vyplývá, že i když organizace soudnictví v členských státech spadá zajisté do pravomoci těchto států, nic to nemění na tom, že při výkonu této pravomoci musí členské státy dodržovat povinnosti, které pro ně vyplývají z unijního práva, a že tomu tak může být zejména v případě vnitrostátních pravidel týkajících se přijímání rozhodnutí o jmenování soudců a případně pravidel týkajících se soudního přezkumu použitelného v kontextu takových jmenovacích řízení [rozsudek ze dne 9. ledna 2024, G. a další (Jmenování soudců obecných soudů v Polsku), C-181/21 a C-269/21, EU:C:2024:1, bod 57, jakož i citovaná judikatura].
- 27 Kromě toho ze znění předběžných otázek jasně vyplývá, že se tyto otázky týkají nikoliv výkladu polského práva, ale ustanovení a obecných zásad unijního práva, na něž odkazují.
- 28 Z toho plyne, že Soudní dvůr má pravomoc rozhodnout o žádostech o rozhodnutí o předběžné otázce.

K přípustnosti žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce

- 29 Krajské státní zastupitelství ve Varšavě (Prokuratura Okręgowa w Warszawie, Polsko) a polská vláda zpochybňují přípustnost projednávaných žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce v podstatě z důvodu, že odpověď na předběžné otázky není nezbytná.
- 30 Krajské státní zastupitelství ve Varšavě tak v podstatě tvrdí, že předmětem původních vykonávacích řízení je výkon pravomocného soudního rozhodnutí vydaného v trestním řízení, a nikoli rozhodnutí sporu za účelem vydání rozhodnutí ve věci samé. Předkládající soud je jakožto soud příslušný pro výkon rozhodnutí vázán obsahem vykonatelných pravomocných soudních rozhodnutí a nemá pravomoc přezkoumávat jejich platnost.
- 31 Polská vláda v podstatě tvrdí, že předběžné otázky jsou hypotetické. Ze žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce podle ní nevyplývá žádná zvláštní obava ohledně nezávislosti soudů, které vydaly pravomocná soudní rozhodnutí, o která se jedná ve věcech v původních řízeních. Polská vláda má za to, že pochybnosti předkládajícího soudu se týkají pouze skutečnosti, že dotčení soudci byli jmenováni na návrh orgánu, jehož polovina členů byla zvolena zákonodárnou mocí. Z judikatury Soudního dvora podle ní přitom vyplývá, že takové jmenování nemůže samo o sobě prokázat porušení práva na nezávislý a nestranný soud zřízený zákonem.
- 32 Je třeba uvést, že Soudní dvůr opakovaně zdůraznil, že postup zavedený článkem 267 SFEU je nástrojem spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy, díky němuž Soudní dvůr poskytuje vnitrostátním soudům výklad unijního práva, jenž je pro ně nezbytný k vyřešení sporů, které mají tyto soudy rozhodnout, a že důvodem existence žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce není vydávání konzultativních stanovisek k obecným nebo hypotetickým otázkám, ale potřeba skutečného vyřešení sporu [rozsudek ze dne 9. ledna 2024, G. a další (Jmenování soudců obecných soudů v Polsku), C-181/21 a C-269/21, EU:C:2024:1, bod 62, jakož i citovaná judikatura].
- 33 Jak vyplývá ze samotného znění článku 267 SFEU, požadované rozhodnutí o předběžné otázce musí být „nezbytné“ k tomu, aby předkládající soud mohl „vynést rozsudek“ ve věci, která mu byla předložena [rozsudek ze dne 9. ledna 2024, G. a další (Jmenování soudců obecných soudů v Polsku), C-181/21 a C-269/21, EU:C:2024:1, bod 63, jakož i citovaná judikatura].

- 34 Soudní dvůr tak připomněl, že ze znění i systematiky článku 267 SFEU vyplývá, že řízení o předběžné otázce zejména předpokládá, že před vnitrostátními soudy skutečně probíhá spor, v jehož rámci mají vnitrostátní soudy vydat rozhodnutí, které může zohlednit rozsudek vydaný v řízení o předběžné otázce [rozsudek ze dne 9. ledna 2024, G. a další (Jmenování soudců obecných soudů v Polsku), C-181/21 a C-269/21, EU:C:2024:1, bod 64, jakož i citovaná judikatura].
- 35 V projednávané věci z vysvětlení poskytnutých předkládajícím soudem vyplývá, že tento soud má rozhodnout v rámci řízení o výkonu pravomocných soudních rozhodnutí vydaných v trestních řízeních, proti kterým již nelze podat opravný prostředek. Podle tohoto soudu mohlo být složení soudních kolegií, která vydala tato rozhodnutí, přezkoumáno v hlavním trestním řízení, jež se podle spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, liší od vykonávacího řízení.
- 36 Naproti tomu s ohledem na informace poskytnuté předkládajícím soudem se takový přezkum jeví jako vyloučený ve fázi výkonu uvedených rozhodnutí. Tento soud nezmiňuje žádné ustanovení polského procesního práva, které by mu přiznávalo pravomoc provádět přezkum souladu týchž rozhodnutí, zejména s unijním právem. Kromě toho podle vysvětlení poskytnutých uvedeným soudem v odpovědi na žádost o informace uvedenou v bodě 24 tohoto rozsudku jsou jeho pravomoci ve fázi výkonu takových rozhodnutí omezeny na přijetí opatření stanovených zákoníkem o výkonu trestů.
- 37 S ohledem na tyto skutečnosti se nejeví, že by předkládající soud měl na základě pravidel polského práva pravomoc k posouzení legality, zejména z hlediska unijního práva, soudních kolegií, která vydala pravomocné rozsudky v trestních řízeních, jež jsou předmětem vykonávacích řízení, jež před ním probíhají.
- 38 Otázky položené v projednávaných spojených věcech se tedy ze své podstaty týkají fáze předcházející těmto vykonávacím řízením, která byla s konečnou platností ukončena a liší se od uvedených vykonávacích řízení. Položené otázky tedy neodpovídají potřebě, která by byla imanentní pro vyřešení věcí v původních řízeních, nýbrž směřují k tomu, aby Soudní dvůr provedl obecné posouzení, které nesouvisí s potřebami těchto věcí [obdobně viz rozsudek ze dne 9. ledna 2024, G. a další (Jmenování soudců obecných soudů v Polsku), C-181/21 a C-269/21, EU:C:2024:1, bod 78, jakož i citovaná judikatura].
- 39 Z toho vyplývá, že tyto otázky přesahují rámec soudního posláním, které má Soudní dvůr na základě článku 267 SFEU [obdobně viz rozsudek ze dne 9. ledna 2024, G. a další (Jmenování soudců obecných soudů v Polsku), C-181/21 a C-269/21, EU:C:2024:1, bod 79, jakož i citovaná judikatura].
- 40 Za těchto podmínek je třeba konstatovat, že žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce jsou nepřijatelné.

K nákladům řízení

- 41 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původních řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporům probíhajícím před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané rozhodnutími Krajského soudu ve Varšavě (Sąd Okręgowy w Warszawie, Polsko) ze dne 18. února 2023 (C-114/23 a C-115/23), ze dne 6. března 2023 (C-132/23) a ze dne 14. března 2023 (C-160/23) jsou nepřijatelné.

Podpisy